Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Jesus Lizarazu Unanue

Zumarraga, Gipuzkoa (1936)

Aurkibidea

Biografia

1936an jaio zen Zumarragako Antio auzoko Elixalde baserrian. Aita bertakoa zuen; eta ama, berriz, San Kristobal auzoko Ora baserrikoa. 16 anai-arreba ziren sendian. Zumarragako herri-eskolan ibili zen. Baserriari oso lotua egon izan da beti. Legazpiko Patrizio Etxeberria lantegian eta Zumarragako Orbegozo lantegian aritu zen lanean, besteak beste. Elkarrizketan bere emaztearekin, Juli Elizbururekin, batera egon zen.

Zintak

ZMG-033

- **Proiektua**: Urretxu eta Zumarragako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2011-07-11
- **Iraupena**: 65 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k)**: Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Errenta ordaintzeko lanak

- **Erref**: ZMG-033/004
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:07:39. **Bukatu**: 00:09:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Urtean, errentan 5.000 pezeta ordaintzen zuen Juliren familiak. Lan asko egin behar izaten zuten baserrian errenta ordaindu ahal izateko. Baserriko lanak azaltzen ditu.

2. Aurrerapen teknologikoak pixkanaka

- **Erref**: ZMG-033/005
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 00:09:20. **Bukatu**: 00:11:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Beste aurrerapen batzuk

Laburpena:
Lehen, etxean ez zegoen ur-korronterik, eta bainatzera errekara joaten ziren. Etxean garbitzeko, terreina handi bat erabiltzen zuten. Argindarra etxera iritsi zenekoa gogoan dute. Juliren etxean bazuten garbigailua lehen ere; nolakoa zen azaltzen du.

3. 1956ko izoztea

- **Erref**: ZMG-033/006
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:11:18. **Bukatu**: 00:13:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:
Lehen neguak orain baino gogorragoak ziren. 1956ko izoztea gogoan dute. Orduko oroitzapenak kontatzen dituzte.

4. Lehengo bizimodu gogorra eta janaria

- **Erref**: ZMG-033/008
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:14:03. **Bukatu**: 00:17:13
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Lehen bizimodua gogorra zen, eta zaila zen jatekoa bilatzea. Orduan zer eta nola jaten zuten azaltzen dute. Goserik ez zuen pasa Julik, baina aukerarik ere ez zuen izan.

5. Errazionamenduko janaria

- **Erref**: ZMG-033/009
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:17:13. **Bukatu**: 00:18:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Ogia kaletik ekartzen zuten, errazionamendutik, eta oso gogorra izaten zen, oso txarra. Jesusen familiari azukrea ere ematen zieten errazionamenduan, beltz-beltza. Juliren etxean, ordea, sakarina izaten zuten.

Transkripzioa
- Baiño ogiya're, artua [...], astua, astun-astun-astuna. Oso astuna ogiya e?
- Etxean itten zenduen, Jexux, hoi?

- Ez, ez.
- Ez, guk ez.
- Kaletik ekartzen zan ogiya're zan, baiño, harriya bezela pixatzen zuna.
- Bai, hori kolorekua zan. hola, boillo batzuk zian, holako boillo batzuk, ta zenduken...
- Kartilla zenduken, ta jateko txarragua!
- Kartilla bat zenduken, ta ordun harek seillu batzuk zeuzkan. Ta bueno, ba, bost baldin bagiñen, ekartzen zigun bost-sei o, eta gero ematen zizun boillo hura. Ta fuera, handik gaiñea ez zendukan. Ta boillo hura, esaten dizut, hemen bota ta horreaiño salto itten zun e? Ta hori-hori kolorekoa.
- Ta kartilla. ordun zan kartilla [...]
- Bai, seillu batzuk kentzen zien.
- Hue zan jana handik, razionemandua handik pagatzen zizuen. Handik. Bati horrenbeste, bestiai hainbeste. Hua puxketa. Ezer ez! Ta azukarra, berriz, beltz-beltza.
- Bueno, nik azukarra beltza izan balitz'e, aún. Gure etxean sakarina.
- Azukarra gutxi.
- Azukarra? Sakarina.
- Sakarina ordun'e bazan?
- Bai, hola kajatxo batzuk zien.
- bai, nik ezautu nun sakarina, geo're bai.
- Eta gure ama zanak beste sakarina. Nik azukarrik hemen?
- Ta zuenen azukre beltza?
- Beltza zan, bai.

6. Lehengo arropak

- **Erref**: ZMG-033/011
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:20:06. **Bukatu**: 00:21:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Arropa urte osorako izaten zen. Orduko arropei buruz hitz egiten dute: alpargatak, blusa beltza...

7. Artilea egiteko modua

- **Erref**: ZMG-033/012
- **Iraupena**: 0:01:36. **Hasi**: 00:21:53. **Bukatu**: 00:23:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:
Galtzerdiak artilez egiten zituzten. Artilea nola lantzen zuten azaltzen du Jesusek.

8. Baserriko lanetan aritzeak ekarritako ondorioak

- **Erref**: ZMG-033/014

- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:24:07. **Bukatu**: 00:26:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Baserria » Baserriko lanak

Laburpena:
Baserriko lanetarako, neskek zapia buruan eta mantala soinean jartzen zuten. Beltzaran egotea ez zegoen ondo ikusia. Juli baserriko lan ugaritan ibilitakoa da. Horrek, baina, ondorioak ekarri dizkio osasunean.

9. Apaizari janaria ematearren, beraiek batere gabe gelditu

- **Erref**: ZMG-033/017
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:29:22. **Bukatu**: 00:30:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:
Apaiza baserrira etortzen zen konjurua egitera. Trukean janaria eman behar izaten zioten, eta beraiek batere gabe geratzen ziren.

10. Zumarragako eta Urretxuko azokak

- **Erref**: ZMG-033/018
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:30:27. **Bukatu**: 00:32:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:
Juli esnea saltzera joaten zen kalera; baina, horrez gain, jenero gehiago ere saltzen zuten azokan, bai Urretxu, bai eta Zumarragan ere. Zumarragako azoka igandetan izaten zen, eta kendu egin zuen Zumarragako apaizak, emakumeak ez baitziren mezara joaten horrela; ordutik, larunbatera aldatu zen azoka.

11. Antio auzoa lehen

- **Erref**: ZMG-033/022
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:40:45. **Bukatu**: 00:41:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Lehen Antio auzoa nolakoa zen azaltzen du: eliza, kanpaiak, ohiturak...

12. Kongregazioak eta konfesatu beharra

- **Erref**: ZMG-033/026
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:45:28. **Bukatu**: 00:47:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Dotrina goitik behera ikasi behar izaten zuten, zer esaten ari ziren jakin gabe. Garai hartan, kongregazioak zeuden; haien ohiturak aipatzen zituzten.

13. Konfesatu beharreko gauza "garrantzitsuak"

- **Erref**: ZMG-033/027
- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:47:08. **Bukatu**: 00:48:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Konfesatzera nahitaez joan behar izaten zuten, larunbatero. Julik apaiz batekin izandako elkarrizketa kontatzen du.

14. Elizak emakumeekiko diziplina gogorragoa

- **Erref**: ZMG-033/028
- **Iraupena**: 0:01:51. **Hasi**: 00:48:09. **Bukatu**: 00:50:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Elizak emakumeei diziplina gogorragoa jartzen zien. Orduko debekuak aipatzen dituzte. Aitaren konfesioko anekdota kontatzen du Julik.

15. Eskolak eta erlijioak emakumea baztertuta

- **Erref**: ZMG-033/029
- **Iraupena**: 0:01:32. **Hasi**: 00:50:00. **Bukatu**: 00:51:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Mariaren Alaben kongregaziokoa izanez gero, ezin zen dantza lotua egin, bestela kongregaziotik kanpo bidaltzen baitzituzten. Gurasoek ere hezkuntza erlijioso zorrotza izan zutenez, alabekin diziplina zorrotzagoa izaten zuten mutilekin baino. Eskolan, emakumeek jasotzen zuten hezkuntzan, etxean egoteko prestatzen zituzten.

16. Lapurreta egin izana egotzi zion maistra maltzurra

- **Erref**: ZMG-033/032
- **Iraupena**: 0:02:22. **Hasi**: 00:53:04. **Bukatu**: 00:55:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Eskolan, baserritarra izateagatik, gaizki tratatzen zuten Juli. Behin, dirua falta zela, eta Juliri egotzi zion lapurreta. Oso gaizki tratatzen zuen maistrak Juli.

17. 'Cara al Sol', Franco eta Jesu Kristo

- **Erref**: ZMG-033/034
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 00:55:48. **Bukatu**: 00:56:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Jesusek gogoan ditu garai hartako maisuak. Cara al Sol abestu behar izaten zuten eskolan. Franco eta Jesu Kristoren koadroak zeuzkaten eskolan, bakoitza alde banatan.

Transkripzioa
- Zumarragan euki genun maixu don Zipriano, don Abundio ta don Manuel. Hiru. Ta haik egundoko [...] ateratzen zuen jendei. Baiño eman, gaiñe, egurra eman e?
- Egurre ematen zan ordun.
- Ta jende guztiya, gu ume danak, bildurrez sartzeko ta ertetzeko, bildurrak akatzen. Geo Franco jartzen zuen han, berriz, eskua hartu ta kantatzen.
- Bai, 'Cara al Sol' kantau behar zan.
- 'Cara al Sol' beti kantau behar zan e?
- Zer zan? Eskubi? Ezkerra? Zer zan?
- Ez dakit.
- "Cara al Sol con la camisa rota". Hori kantau behar zan e?
- Eguardin, sartu behar zanen, erten behar zanen, hura kantau behar, derrigor.
- Sarreran eta bai erteeran?
- Bai, bai, bai.
- Ta bazeukezuen Francon koadron bat o zeozer?
- Bai.
- Bai, hoixe.
- Francon koadroa ta Jesu Kristo. Ta hola: alde batean bat eta besten bestea. ta gero maistrak [...] pupitre altu bat, ta beraiek oso goian eoten zien.
- Bai.

18. Erdaraz ez jakiteagatik, errieta

- **Erref**: ZMG-033/036

- **Iraupena**: 0:01:01. **Hasi**: 00:57:50. **Bukatu**: 00:58:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Juliren amak lehen ez zekien erdaraz, eta behin errieta egin zioten erosketak egitean euskaraz eskatzeagatik.

19. Pertsona bat, tratamendu bat

- **Erref**: ZMG-033/037
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:58:51. **Bukatu**: 01:00:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika
- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz

Laburpena:
Jesusen etxean, anai-arreben artean, hika edo zuka egiten zuten; gurasoekin, zuka. Apaizari, medikuari eta albaitariari berorika egiten zieten. "Usted" eginez gero, haserretu egiten ziren.

20. Urretxu vs Zumarraga

- **Erref**: ZMG-033/039
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 01:00:39. **Bukatu**: 01:02:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak

Laburpena:
Urretxuko eta Zumarragako umeen artean, ika-mika handiak egoten ziren lehen: harrika ibiltzen ziren bata bestearen aurka. Bi herriak batzeko saiakera egon arren, herritarrek ez zuten onartu.

21. Euskararen beherakada Urretxun eta Zumarragan

- **Erref**: ZMG-033/040
- **Iraupena**: 0:00:44. **Hasi**: 01:02:35. **Bukatu**: 01:03:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Urretxu eta Zumarragan euskara galdu egin da, kanpoko jendearen etorrerarekin batera. Dendako anekdotak.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-06

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com